

TABLETO - ANEB ZA ANIČKOU KOLEM SVĚTA

Mariana KOUTSKÁ

Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity, Poříčí 7, 602 00, mariana.koutska@gmail.com, www.tableto.cz

***Anotace:** Příspěvek se věnuje čtenářství neslyšících dětí s ohledem na možné využití nových technologií pro motivaci ke čtení. V první kapitole se text zaměřuje na psycholingvistické a sociolingvistické aspekty sluchového postižení. Druhá kapitola přináší informace o čtenářství neslyšících dětí podpořené dílčími výstupy výzkumného šetření mezi neslyšícími žáky ZŠ pro sluchově postižené v České republice. Třetí kapitola se věnuje projektu Tableto, který představuje jednu z možností, jak rozvíjet motivaci neslyšících dětí ke čtení prostřednictvím nových médií.*

Úvod

Neslyšící děti mívají velmi často obtíže se čtením. Jedním z možných důvodů je prostý fakt, že neslyší a tudíž mají menší příležitost učit se jazyku přirozeně pasivně odposlechem a následně číst jako ostatní děti. Druhým možným důvodem je to, že mají oproti zbytku společnosti jiný mateřský jazyk – znakový jazyk – a jejich obtíže se čtením lze přirovnat k obtížím dětí cizinců. Jisté je, že lidé se sluchovým postižením tvoří značně různorodou skupinu osob s odlišnými potřebami, používající jiné pomůcky, ale především upřednostňující různé způsoby komunikace. Právě tato různorodost se odráží nejen v sebepojetí a v odlišném postoji ke slyšící společnosti, respektive k jazykové a kulturní menšině Neslyšících, ale také v nárocích na výuku českého jazyka, případně speciální didaktické materiály, které mohou čtení rozvíjet.

Pro účely tohoto příspěvku budu používat označení „neslyšící“ v případě, že půjde o osoby upřednostňující znakový jazyk jako svůj primární způsob komunikace, tj. uživatele znakového jazyka. V obecnějším smyslu budu využívat označení „osoba se sluchovým postižením“.

Psycholingvistické a sociolingvistické aspekty komunikace uživatelů znakového jazyka

Neslyšící děti neslyšících rodičů a děti, které pro komunikaci využívají primárně znakový jazyk, zažívají v některých ohledech odlišný jazykový vývoj než děti slyšící, které komunikují česky. Odlišnost nespočívá v omezeném nebo opožděném jazykovém vývoji, ale ve využívání jiného typu kódování (vizuálně-motorické modality) jazyka, v osvojování jazyka s odlišnou gramatikou, ale také jazyka s odlišným statutem. Tyto specifické rysy se promítají jak do psycholingvistických, tak do sociolingvistických aspektů komunikace.

Psycholingvistické aspekty komunikace uživatelů znakového jazyka

Pro společné dorozumění potřebují lidé ovládat stejný jazyk. Předpokladem pro ovládnutí přirozeného jazyka je slovní zásoba, gramatika daného jazyka, znalosti o spojitelnosti slov, fonetické a fonologické údaje. Kromě těchto prostředků jsou však důležité i prostředky neverbální komunikace, věcné znalosti a schopnost tyto komunikační prostředky používat.

Vztah jazyka a myšlení je u osob se sluchovým postižením výrazně ovlivněn procesem osvojování komunikačního systému v dětství. Nezáleží příliš na tom, zda se jedná o systém auditivně vokální nebo vizuálně motorický. Podstatné je, nakolik byl vývoj komunikačních kompetencí ovlivněn pozdějším rozpoznáním sluchového postižení, rodinným prostředím, do kterého se dítě s těžším postižením sluchu narodilo a vzdělávací přístup, podle kterého bylo vyučováno ve škole.

Zpomalení jazykového vývoje, které bylo v minulosti často spojováno se sluchovým postižením, je v současné době přičítáno především nedostatečné komunikaci v rodině dítěte a jeho nejbližším okolí (Sacks in Awadová 2011). Neslyšící děti v neslyšících rodinách, které jsou od útlého věku vystaveny znakování, procházejí obdobnými fázemi v přípravném období i v rámci vlastního vývoje řeči jako slyšící děti (Holmanová 2002).

Situace je výrazně odlišná u neslyšících dětí neslyšících rodičů, pro které je znakový jazyk mateřským jazykem. Tyto rodiny jsou velmi často srdcem komunity Neslyšících, tedy těch Neslyšících, kteří nevidí sebe samotné jako trpící a postižené, ale jako jedinečné individuality zcela rovnocenné se slyšícími (srov.

Procházková a Vysuček 2001; Taylor a Darby 2003). Podle Lane (in Blais 2006) jsou Neslyšící kulturní a jazykovou menšinou, neboť se vyznačují společnou fyzickou nebo kulturní charakteristikou, vnímají se a jsou ostatními vnímáni coby členové minority, mají tendence k partnerským svazkům s jiným příslušníkem minority a konečně jsou coby příslušníci této minority utlačováni. Podstatou identity a kultury Neslyšících je znakový jazyk, který je určujícím zdrojem pozitivní identifikace a skupinové hrdosti (Meadow in Freeman 1992).

Sociolingvistické aspekty komunikace uživatelů znakového jazyka

Sociolingvistika se věnuje přesahům jazyka a komunikace do společnosti. Mezi klíčová témata patří bilingvismus, respektive multilingvismus, diglosie, jazykové plánování, jazykové odchylky, nebo například pidžinizace (Homoláč 1998).

S ohledem na neslyšící je stěžejním tématem bilingvismus. Bilingvismus českých neslyšících souvisí s oficiální jazykovou politikou (máme pouze jeden oficiální státní jazyk – češtinu) a statutem, který majoritní skupina minoritnímu jazyku přisoudila (právo neslyšícího vybrat si komunikační systém, který nejlépe vyhovuje jeho potřebám). Neslyšící můžeme označit za bilingvní v případě, že se naučili český znakový jazyk (dále ČZJ) přirozeně od rodičů, nebo v raném dětství od neslyšících vrstevníků, a zároveň byli v intenzivním kontaktu s mluvenou a psanou češtinou nejprve ve škole a později při interakci se slyšícími mluvčími (Hudáková a Táborský 2008). Pokud dojde v průběhu života k osvojení dalších jazyků – ať již psané angličtiny nebo mezinárodního znakového systému či amerického znakového jazyka (dále ASL) – jedná se o multilingvní neslyšící. Většina neslyšících užívá v každodenním životě jak majoritní jazyk většinové společnosti, v našem případě češtinu, tak jednu nebo více podob menšinového jazyka (ČZJ, znakovaná čeština, dále ZČ). Jedná se o přirozený důsledek sluchového postižení a potřeby přirozené a plnohodnotné komunikace.

Na druhou stranu se neslyšící dostávají velmi často do situace, kdy je jedna forma jazyka (většinou mluvená nebo psaná forma češtiny, případně ZČ) v nadřazeném vztahu k druhé jazykové varietě (ČZJ). Formální varieta je používána při oficiálnějších příležitostech a osvojována ve škole. Konverzační varieta bývá osvojována v rodině (Homoláč 1998). Obě variety mají své velmi důležité a odlišné vyjadřovací funkce. Toto rozdělení na formální a konverzační komunikační systémy bývá často zapříčiněno vzdělávacím přístupem na škole pro sluchově postižené – jazyk většinové společnosti se stává „jazykem inteligence“. Obecně platí, že máme tendenci spojovat určité jazykové rysy s určitým rasovým nebo třídním statutem, etnikem či kulturou. Podle Homoláče (1998, s. 22) mají: *„posluchači tendenci používat adjektivum „inteligentní“ pro lidi, kteří mluví jazykem většiny, a adjektivum „méně inteligentní“ pro lidi, kteří používají jazyk menšiny“*. V USA se ASL až na výjimky nevyskytuje v akademickém prostředí a angličtina je tak prezentována coby médium pro vzdělávání. Neslyšícím dětem je tedy jazyk většinové společnosti představován jako významnější, plnohodnotný jazyk, na jehož výuku je kladen mnohem větší důraz v učebních osnovách než na výuku znakového jazyka.

V České republice přetrvává i přes vývoj v posledních 20 letech a aktuální legislativní změny ve vzdělávání neslyšících důraz na orální přístup, nebo přinejmenším primární postavení českého jazyka. Vztah mezi oba jazyky a přeneseně i mezi oběma komunitami je tudíž asymetrický. Neslyšící dítě bývá často chváleno za pěkně napsanou pohádku nebo za pěkně vyslovené slovo. Neslyšící bývají oceňováni ze strany slyšících za srozumitelnou mluvu, krásný psaný projev, nikoli však za báseň ve znakovém jazyce. Osvojení většinového jazyka je považováno za obdivuhodný úspěch. Na druhou stranu neslyšící se nerozpakují označit ty slyšící, kteří se učí znakový jazyk, za nemešla, „tvrdé“ či „tuhé ruce“ v případě, že se tito pokouší znakovat. Jak český, tak znakový jazyk, se tak stávají prostředkem vyčleňujícím účastníky z komunikační situace.

I přes výše zmíněné kontroverze nebo negativní příklady mohou mít psycholingvistické a sociolingvistické aspekty velký význam pro udržení společenské identity a skupinové solidarity. Hrdost na vlastní jazyk, potažmo na vlastní kulturu, je bezpochyby pozitivní silou ve společenství Neslyšících.

Čtení neslyšících uživatelů znakového jazyka

Text je jedním z výsledků jazykové produkce a také možným východiskem recepce. Na zpracování textu se podílejí situační, mentální a jazykové činitele a také komunikační normy (Nebeská 1992). Podle Souralové (2002) je pro psychické procesy probíhající při recepci textu nezbytná určitá suma znalostí a zkušeností čtenářů. Do tohoto **souboru kompetencí** patří znalosti jazykové, věcné, interakční, strategické i speciální. Právě poslední zmiňované kompetence jsou využívány při propojování poznatků z textu s vlastními znalostmi a zkušenostmi s cílem odhalit autorův záměr.

Neslyšící děti jsou zpravidla vystaveny jazyku v písemné podobě mnohem dříve než děti slyšící. Osvojování českého jazyka tak často probíhá již od tří let věku, nejprve ale optickou formou. I přes tento brzký start je otázka čtení neslyšících velmi problematická: *„Schopnost recipovat psaný text je podmíněna vytvořením*

mentálního slovníku, který je chápán jako součást předpokladových struktur umožňujících vzájemnou komunikaci." (Souralová 2002, s. 11)

U neslyšícího dítěte nebývají položeny základy struktury jazyka. Mentální slovník takového dítěte je tak často uspořádán jiným způsobem – prostřednictvím vztahu koordinace, subordinace a sémantických polí. Na lexikální úrovni dochází k záměně jednotlivých slov v důsledku jejich nedostatečného zafixování v paměti. Navíc je čtení (stejně jako mluvená řeč) konfigurováno lineárně, tedy odlišným způsobem než simultánně produkovaný znakový jazyk.

V České republice zatím nebyly vytvořeny testy pro objektivní zjišťování úrovně čtenářské gramotnosti. Přes drobné zlepšení výsledků českých neslyšících však podle Komorné (2008) přetrvává určitá skupina problémů:

- nedostatečně rozvinuté znalosti většinového jazyka (omezená slovní zásoba, omezené znalosti související s gramatickou stavbou mluvených projevů a omezené znalosti frazeologie);
- nedostatečná úroveň znalostí vztahujících se k obsahu textu (získat z textu relevantní informace a neschopnost se získanými informacemi pracovat);
- další problémy související s omezeným znalostním a zkušenostním základem neslyšících čtenářů spojených s minimální motivací k četbě.

Čtení je pro neslyšící děti velmi obtížné, neboť představuje čtení v cizím jazyce: „Pokud dítě opravdu neslyší, nedokáže vnímat významotvorné zvuky mluveného jazyka (takzvané fonémy), v návaznosti na to je samozřejmě nedokáže ani identifikovat a vydělit." (Macurová 2005) Tyto obtíže a negativní očekávání můžeme označit jako negativní expektace. Jsou zapříčiněny nedostatečnou jazykovou kompetencí způsobenou absencí zpětné sluchové vazby. Čtení tak není zdrojem kvalitních informací a příjemných zážitků (Souralová, 2002).

Na úrovni pragmatické roviny komunikace se opět dostáváme k odlišnosti, kterou představuje znakový jazyk pro své uživatele. Díky znakovému projevu se osoba se sluchovým postižením stává pro své okolí nápadnou. Je to stejné, jako kdybychom se nahlas bavili v dopravním prostředku v cizí zemi. Je pravděpodobné, že nám nikdo nerozumí, ale všichni si nás všimnou. Tato nadměra pozornosti může být nepříjemná až stigmatizující. Na druhou stranu platí, že se situace v tomto ohledu značně změnila a doba, kdy byl znakový jazyk nazýván opičí mluvou a neslyšící nahlíženi jako méněcenní, je již za námi.

S interferencí znakového jazyka a jazyka většinové společnosti souvisí také úroveň písemného projevu v českém jazyce. Jak v rovině morfologicko-syntaktické, tak v rovině lexikálně-sémantické dochází v důsledku sluchového postižení a jiného primárního komunikačního kódu k odlišnostem, které jsou v písemném projevu obzvláště markantní. Tento fakt znamená pro neslyšící obtíže při úředním písemném styku, při vzdělávání, ale také v osobním životě.

Výstupy výzkumného šetření čtenářství na školách pro sluchově postižené

Rozvoj čtenářství a čtení s porozuměním je jednou z priorit vzdělávání. Kompetence spojené se čtenářstvím a s tím související návštěvy knihoven jsou tudíž součástí Rámcového vzdělávacího programu (dále RVP) pro základní vzdělávání (viz tabulka č. 1)

Vzdělávací oblast	Literární výchova	Informační a komunikační technologie	Člověk a jeho svět
Očekávané výstupy 1. stupeň	vyhledává informace formuluje názory na umělecké dílo	vyhledává informace na portálech, v knihovnách a databázích	využívá archivů knihoven jako informačních zdrojů pro pochopení minulosti
Očekávané výstupy 2. stupeň	vyhledává informace formuluje dojmy z četby	--	--
Návštěva knihovny	ano	--	ano

Tab. 1: Knihovny a čtenářské kompetence v RVP ZV

Dílčího výzkumného šetření zaměřeného na čtenářství neslyšících žáků ZŠ a přístupnost knihoven pro neslyšící žáky ZŠ se zúčastnilo šest ZŠ pro sluchově postižené v Praze-Radlicích, Praze-Holečkově, Brně, Plzni, Českých Budějovicích a Valašském Meziříčí. Respondenty tvořilo 47 neslyšících žáků 1. stupně ZŠ, 31 neslyšících žáků 2. stupně ZŠ (celkem tedy 78 žáků) a 40 učitelů ZŠ pro sluchově postižené. Druhý vzorek respondentů tvořilo 55 knihoven z celé České republiky.

Výsledky výzkumu u neslyšících žáků ZŠ

Výzkum se zaměřil na oblibu čtení mezi neslyšícími žáky a na jejich kontakt s knihou nebo s knihovnou jako takovou. Ze 78 neslyšících žáků ZŠ podle vlastního vyjádření rádo čte 38, tedy necelá polovina. Knihu jako dárek dostalo 39 z nich. Většina neslyšících žáků má zkušenost s návštěvou knihovny (60 z celkového počtu), nicméně 41 z nich pojem knihovna nezná nebo neumí vysvětlit. Knihu si již v životě zapůjčilo 36 ze 77 neslyšících žáků ZŠ.

Návštěva knihovny probíhala většinou pouze za doprovodu učitele a někdy vyústila ve společné zapůjčení knih domů a vyřízení průkazky. V sedmi případech proběhla návštěva s využitím služeb tlumočnicka. Ve čtyřech knihovnách byl pro neslyšící žáky připraven speciální program s herními aktivitami.

Žáci definovali knihovnu nebo svůj vztah ke čtení následovně:

- *Knihovna je nuda.*
- *Nemám ráda slova, věty, text. Protože nemám písmena.*
- *V knihovně by měl být tlumočnick.*
- *Přála bych si čtení ve znakovém jazyce.*
- *Přála bych si, aby knihovníci uměli znakový jazyk.*
- *Chtěl bych noc a hry v knihovně.*

Dílčí výsledky výzkumu u učitelů

Učitelé by podle výzkumu uvítali vytvoření tlumočené prohlídky knihovny a série her pro celou prohlídku. Obtíže vnímají především v motivaci žáků ke čtení, občas v nedostatečné spolupráci s rodiči žáků a nedostatku času na návštěvu městské knihovny. Jeden z učitelů by chtěl, aby se knihovna stala místem, které budou děti brát jako přirozený cíl pro trávení volného času.

Dílčí výsledky výzkumu v knihovnách

Výzkumu se účastnilo 55 knihoven, z toho necelá polovina (21) vnímá obtíže s přístupností knihovny pro neslyšící čtenáře a 18 knihoven má v plánu zpřístupnění své budovy a svého fondu těmto návštěvníkům. V současné době však pouze 15 z 55 knihoven pořádá nějaké akce pro tuto cílovou skupinu a jen tři z celkového počtu mají v nabídce speciální program pro neslyšící děti. Ze všech knihoven pouze jediná využívá pro zpřístupnění své nabídky nová média.

Doporučení na základě výzkumného šetření

Opatření, která z výzkumného šetření vyplývají, lze rozdělit do tří skupin – na technická opatření, opatření personální a programová opatření.

S ohledem na technické možnosti knihovny je vhodné zpřístupnit knihovnu pomocí světelné signalizace, vybavením prostorů pokladen a vybraných sálů indukční smyčkou pro zvýšení možnosti využití sluchadel. Klíčové je také zpřístupnění informací na úrovni webových stránek (s videi ve znakovém jazyce), označení knižního fondu týkající se světa Neslyšících nebo fondu ve znakovém jazyce například prostřednictvím piktogramů nebo znaků prstové abecedy.

Personální opatření předpokládají proškolení zaměstnanců knihovny v základních pravidlech komunikace s neslyšícím návštěvníkem, v ideálním případě nabídkou kurzu znakového jazyka u vybraných zaměstnanců, respektive zapojením neslyšícího zaměstnance do týmu knihovny. Přirozenou součástí by měla být spolupráce s tlumočníky, případně možnost využít on-line tlumočení.

Knihovna by měla být vybavena knihami a slovníky ve znakovém jazyce a o znakovém jazyce, publikacemi o sluchovém postižení, kultuře Neslyšících, speciálními časopisy a edicemi. V nabídce doprovodných programů by mělo být pamatováno na dětského čtenáře (bilingvální pohádky) i dospělého návštěvníka (besedy, konference, diskuze, semináře, divadelní představení, ukázka storytellingu ve znakovém jazyce apod.).

V neposlední řadě je zcela klíčové navázat spolupráci s neslyšícími a organizacemi, které se problematikou čtenářství neslyšících, výukou znakového jazyka a sluchovým postižením zabývají. Mezi tyto instituce patří samozřejmě i samotné školy.

Tableto – aneb za Aničkou kolem světa

Pro neslyšící dítě může být velmi obtížné číst text v češtině nebo pohádkovou knížku. Tyto obtíže se rovnají obtížím dětí, jejichž mateřským jazykem není čeština, tedy obtížím cizinců. Tyto děti – ať již se jedná o neslyšící uživatele znakového jazyka, děti imigrantů nebo dyslektiky – nerozumí některým slovům, slovním spojením, kontextu a mají problém s pochopením obsahu. V případě opakovaného selhávání je logické, že ztrácí o čtení zájem a mohou k této činnosti získat až odpor.

Na základě výzkumu v českých školách pro sluchově postižené, v knihovnách a inspirování příkladem dobré praxe v zahraničí (konkrétně ve francouzském Signes de sens) jsme se rozhodli přispět k řešení alespoň jednoho z množství výše jmenovaných výzev, které knihovny a učitele neslyšících žáků čekají. Rozhodli jsme se vytvořit Tableto – interaktivní aplikaci do tabletu, která motivuje nejen neslyšící děti ke čtení.

Co je Tableto?

Tableto je speciální edicí, platformou, v rámci které je nabízen pohádkový příběh o putování tří zvířecích hrdinů – papouška Pepy, psa Emila a kočky Týny – kolem světa s názvem „Za Aničkou kolem světa“. Zvířátka v příběhu putují po různých státech a hledají Aničku, která odjela na letní prázdniny. V každé zemi zažijí nějaké dobrodružství, naučí se něco nového a seznámí se s typickým rysem daného státu.

V současné chvíli je hotová první kapitola (viz obrázek č. 1) celého příběhu – Cesta do Itálie – a jsou rozpracovány další kapitoly. Pohádku „Za Aničkou kolem světa“ lze číst po kapitolách, které samy představují malé příběhy a malá dobrodružství, nebo jako velký příběh složený z návštěv jednotlivých zemí.

Zvířátka jela autobusem a byla to dlouhá cesta.
Za okny viděla stromy s ptáky, jezera taky s ptáky
a nebe s ptáky. Jela dlouho, až jim začalo kručet v břiše.
A tak se rozhodla vystoupit a najít něco k jídlu.

Obr. 1: Úvodní část kapitoly o Itálii

Principy aplikace Tableto

Aplikace Tableto motivuje děti číst tak, aby měly chuť objevovat svět kolem sebe. Využívá kombinace obrazu, animace, textu, zvuku, ale především videa ve znakovém jazyce tak, aby se dětem příběh snadno „četl“. Motivaci dál pracovat s příběhem přispívají i drobné hry a aktivity, např. posun zvířátek v pohybu věží vzhůru pomocí tahu prstu (viz obrázek č. 2), které aplikace čtenáři nabízí a které jsou úzce provázány s postavami a dějem příběhu.

Věž měla tvar válce, a zvířátka se vydala vzhůru.
„Já cítím jídlo!“ A měl pravdu. V nejvyšším patře věže
byla restaurace. Nakoukli dovnitř. Byla zvláštní.
Pepa se zeptal muže u vchodu: „Neviděl jste tu Aničku?“ Ale
muž neodpověděl. Pepa se zeptal číšníka: „Neviděl jste tu
Aničku?“ Ale číšník jen pokrčil rameny.

Obr.2: Scéna z výstupu na šikmou věž v Pise

Cílem aplikace je přivést děti od individuálního čtení e-knihy, ke společnému čtení aplikace spolu se sourozenci nebo rodiči, až po práci s příběhem se spolužáky ve třídě nebo s dalšími dětmi v knihovně. Cestou, jak toho Tableto chce dosáhnout, je propojení online aplikace s pracovními listy, které lze využít v „offline“ prostředí třídy, školy, domova nebo dětského oddělení knihovny.

Cesta k realizaci

Aplikaci Tableto jsme vyvinuli díky finanční podpoře z programu O2 Think Big. Díky tomuto grantu jsme získali finanční prostředky na práci grafika, fotografa, kameramana, ale především na odměnu pro programátory, kteří celou aplikaci převedli do digitální podoby tak, aby byla stažitelná jak pro operační systém iOS, tak pro Android.

Vývoj aplikace trval od podání grantové žádosti po dokončení první kapitoly příběhu „Cesta po Itálii“ osm měsíců. Jádrem týmu tvoří studentky Výchovné dramatiky pro Neslyšící na Divadelní fakultě JAMU – Irena Iškiová, Veronika Mikulová a Mariana Koutská. Nicméně na přípravě projektu se podílelo a podílí mnoho dalších lidí, většinou dobrovolníků. Od samého počátku je realizační tým tvořen jak slyšícími, tak neslyšícími. Projekt samotný byl ve všech etapách také neslyšícími připomínkovan.

Co nás čeká?

V současné době pokračujeme s programováním a vytvářením dalších částí příběhu „Za Aničkou kolem světa“. Zvířátka čeká putování např. po Indii, Japonsku, Americe, Antarktidě i Egyptě. Spolu s tím bude probíhat intenzivní připomínkování již vzniklé kapitoly od dětí, jejich rodičů, učitelů a především neslyšících tak, aby další části příběhu fungovaly ještě lépe a více odpovídaly potřebám dětí i potřebám výuky.

Mimo rozvíjení této aplikace je však zcela zásadní rozšíření celého projektu o vydání skutečné tištěné knihy s tímto příběhem a na to navazující aktivity do knihoven a škol (speciálních, běžných). Tyto aktivity budou v první řadě cílit na knihovníky a učitele se záměrem prakticky jim přiblížit používání aplikace Tableto a na ní navazujících aktivit ve výuce nebo v rámci doprovodného programu. V druhé řadě se budou věnovat rodičům dětí, které mají obtíže se čtením. Součástí této části projektu jsou také workshopy zaměřené na pravidla komunikace s neslyšícími a divadelní představení, které je možné nabídnout ve školách nebo v knihovnách jako doprovodnou aktivitu opět s cílem motivovat ke čtení a prožívání příběhů.

Závěr

Záměr vytvořit aplikaci do tabletu jako interaktivní a přístupnou knihu pro dětské neslyšící čtenáře nás postavil před množství nejrůznějších překážek: museli jsme se vypořádat s technickou náročností projektu; byli jsme nuceni komunikovat bilingválně a neustále myslet na to, že to, co si myslí většina, vždycky nemusí být správnou cestou pro menšinu; bylo třeba pracovat s velkým množstvím dat, v různorodém týmu, který se nacházel napříč celou Českou republikou; museli jsme zvládnout finančně náročný projekt a obhájit si jej před mnohými kritiky. Ty podstatné výzvy nicméně spočívaly v tom, že jsme se museli stát opět na chvíli dětmi a přemýšlet, jak svět vypadá z jejich perspektivy.

Projekt Tableto nás všechny – od výtvarníka, přes game designera, po odborníka na sociální sítě – přivedl k pochopení jednoduchého principu: jakkoli vytváříme aplikaci na míru pro neslyšící děti, tvoříme produkt přístupný všem. „*Knihovna je nuda.*“ a „*Nemám ráda slova, věty, text. Protože nemám písmena.*“ znakovaly a psaly neslyšící děti, které se účastnily výzkumu. S využitím možností, které v současné době nabízejí technologie, ale také tvořivý způsob myšlení, jsme vytvořili aplikaci, která nabízí čtení ve znakovém jazyce, ale také nabízí hry, obrázky a pohyb. Aplikaci tak mohou použít nejen neslyšící děti, ale také děti s dyslexií, děti, které slyší, ale nemluví, a konečně i my všichni ostatní, kteří chceme ochutnat nový příběh, poznat neznámé a naučit se něco nového.

Tableto – interaktivní aplikace pro rozvoj čtenářství neslyšících dětí – se tak stává příběhem pro všechny a nástrojem, jak informovat nejen o mnoha zemích, ale také o jedné velmi blízké a přitom téměř neznámé kultuře – kultuře Neslyšících.

Literatura

AWADOVÁ, Linda. Jazyky neslyšících [online]. [cit. 2011-11-07]. Dostupné z WWW:<<http://ruce.cz/clanky/97-jazyky-neslysicich>>.

BLAIS, Marguerite. La culture sourde: Quêtes identitaires au coeur de la communication. Saint-Nicolas : Les Presses de l'Université Laval, 2006. 316 p. ISBN 2-7637-8352-X.

FREEMAN, Roger D., et al. Tvé dítě neslyší. 1. vydání. Praha : FRPSP, 1992. 359 s.

HOLMANOVÁ, Jitka. Raná péče o dítě se sluchovým postižením. Praha : Septima, 2002.

HOMOLÁČ, Jan. Komunikace neslyšících : sociolingvistika : antologie textů. Praha : Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 1998. 161 s. ISBN 808589940X.

HUDÁKOVÁ, Andrea; TÁBORSKÝ, Jan. Sociolingvistické kapitoly pro tlumočníky pro neslyšící. Praha : Česká komora tlumočnicků znakového jazyka, 2008. ISBN 978-80-87153-50-5.

IceNews: News from the Nordics. Deaf celebrate new Icelandic sign language law [online]. [cit. 2011-11-06]. Dostupné z WWW:<<http://www.icenews.is/index.php/2011/05/28/deaf-celebrate-new-icelandic-sign-language-law/>>.

KOMORNÁ, Marie. Psaná čeština českých neslyšících – čeština jako cizí jazyk. 1. vyd. Praha : Česká komora tlumočnicků znakového jazyka, 2008. 79 s. ISBN 978-80-87218-29-7.

MACUROVÁ, Alena. Předpoklady čtení [online]. [cit. 2011-11-07]. Dostupné z WWW:<<http://ruce.cz/clanky/22-predpoklady-cteni>>.

NEBESKÁ, Iva. Úvod do psycholingvistiky. Praha : H&H, 1992. 127 s. ISBN 8085467755.

PROCHÁZKOVÁ, Věra; VYSUČEK, Petr. Jak komunikovat s neslyšícím klientem? [online]. [cit. 2009-08-22]. Dostupné na World Wide Web: <<http://www.viod.cz/editor/assets/download/neslysici.pdf>>.

SOURALOVÁ, Eva. Čtení neslyšících. 1. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého, 2002. 74 s. ISBN 80-244-0433-8.

TAYLOR, George; DARBY, Anne. Deaf identities. 1st edition. Coleford : Douglas McLean, 2003. 271 p. ISBN 0-946252-53-X.

Zákon 423/2008 Sb. [online]. [cit. 2011-11-03]. Dostupné z
WWW:<<http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?zdroj=sb08423&cd=76&typ=r>>.